

Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026 - 2029

Johdanto

Laajan hyvinvointisuunnitelman liitteenä oleva alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lastensuojelulain mukainen asiakirja, jolla ohjataan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävää yhteistä työtä alueellamme.

Vahvan pohjan suunnitelmalle antaa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen strategia, johon on tavoitetilana kirjattu: Lasten ja perheiden hyvinvointi on parantunut maakunnallisella yhteistyöllä. Mittarina on kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0 – 17 –vuotiaiden % vastaavan ikäisestä väestöstä.

Hyte-kärjillä; osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus, sekä päihteettömyys ja terveelliset elintavat, on tavoitteita. Tavoitteiden saavuttamiseksi suunnitelmaan on kirjattu toimenpiteitä, jotka vaikuttavat alueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin parantumiseen.

Alueellinen Lape-yhteistyöryhmä seuraa suunnitelman toimenpiteiden toteutumista ja niiden vaikutuksia tavoitteiden saavuttamisessa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta, kehittymisestä ja suunnitelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain kunnille ja hyvinvointialueella osana hyvinvointiraportointia ja valtuustokausittain osana hyvinvointikertomusta. Lisäksi suunnitelman toimenpiteiden arviointia toteutetaan lapsiperhepalvelujen tilannekatsauksen muodossa, sekä osana kuntien Lape-kehittämistyötä.

Tätä suunnitelmaa on valmisteltu Lape-yhteistyöryhmän kokouksissa ja työpajassa yhdessä alueen lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivien ammattilaisten kanssa. Toimenpiteet perustuvat lasten ja perheiden hyvinvoinnin tilannekuviin, tilastotietoihin ja erityisesti kouluterveyskyselyn tuloksiin.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Yhdyspintaa

- Ehkäisevän työn suunnitelmaan
- Ravitsemusterveyden edistämisen toteutussuunnitelma
- Neuvolasuunnitelmaan
- Opiskeluhuollon suunnitelmaan

OKR-malli

- Painottaa tavoitteiden toimeenpanoa ja muutosten aikaansaamista.
- Hyte-kärki – tavoitteet (mikä on hyvä lopputulos)
– vaikutukset (avaintulokset, eteneminen kohti tavoitetta) – toimenpiteet (mitä tehdään)

Hyte-kärjet

- Hyte-neuvottelujen painopisteet
- Hyte-kerroin
- Hyte-indikaattorit

Suunnitelman pohjana

- Kouluterveyskyselyn 2025 tulokset
- Lasten, nuorten ja perheiden tilannekuvat 05/2025
- Alueellisen nuorisovaltuuston nostot
- Tilastot ja tunnusluvut

Toimivat rakenteet tukevat yhteistyötä

LAPE- työ

- Maakunnallinen Lape-yhteistyöryhmä
- Kuntien Lape-kehittämisen ryhmät

Perhekeskus- ja kohtaamispaikkaverkostot

- Fyysinen/verkostomainen/sähköinen perhekeskus (perhekeskusvastaavat)
- Kohtaamispaikat

Opiskeluhuollon yhteistyö

- Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä
- OOT - opiskeluhuollon ja oppimisen tuen verkosto
- Seudullinen sivistysjohtajien ohjausryhmä

Muut yhteistyöverkostot ja -ryhmät

Hyvinvoinnin tila

Päijät-Hämeessä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia heikentävät osallisuuden puute, haasteet vanhemmuudessa, mielenterveyden haasteet, taloudellinen epävarmuus sekä eriarvoistumiskehitys. Sosiaalisella medially ja digilaitteilla on sekä hyviä, että huonoja puolia ajatellen lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä.

Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan arjen turvallisuuteen liittyvissä huolestuttavissa kehityskuluissa korostuu kiusaamisen yleistymisen peruskoulussa. Kiusaamiskokemus on yleistynyt voimakkaammin Päijät-Hämeessä kuin muualla maassa. Myös kiusaamiseen osallistuminen on alueella kasvanut.

Talouden kiristyminen näkyy arjessa: osa lapsista joutuu jättämään harrastuksia väliin, ja yhä useampi perhe tinkii ruuasta, lääkkeitä tai asumisesta. Huono-osaisuuden ja ongelmien kasautumista on nähtävillä.

Lasten ja nuorten elintavoissa myönteistä kehitystä on tapahtunut koetussa terveydentilassa ja liikunnan kokonaismäärässä. Huolestuttavaa on, että aamupalan ja koululounaan syömättä jättäminen on lisääntynyt.

Perinteinen tupakointi ja nuuskan käyttö ovat vähentyneet selvästi. Sen sijaan sähkösavukkeiden käyttö on noussut voimakkaasti. Humalahakuinen juominen ja myös kannabiksen ja laittomien huumeiden kokeilu on vähentynyt. Rahapelaamisessa on sekä hyvää, että huonoa kehitystä. Erityisesti lukioikäisten poikien viikoittainen pelaaminen on yli kaksinkertaistunut.

Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan mielen hyvinvointi näyttäytyy heikompana pitkällä aikavälillä (2019 – 2025), mutta tasaantumista on nähtävissä vuosien 2023 ja 2025 välissä. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on hieman lisääntynyt ja ero tyttöjen ja poikien välillä on suuri (8.- 9 –luokkalaisilla tytöillä 34 % ja pojilla 11 %). Koulu-uupumus on yläkouluissa yleistynyt selvästi. V. 2025 noin 30 % koki koulu-uupumusta, kun luku v. 2023 oli kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän. Masennusoireita kokevien määrä on pysynyt suunnilleen samalla tasolla, vain ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien kohdalla näkyi selvää myönteistä kehitystä.

Alakouluikäisten kouluinnostuksessa ja perusopetuksen yläluokilla ja ammatillisissa oppilaitoksissa oppimisympäristön ilmapiirin ongelmien vähenemisessä on tapahtunut positiivista kehitystä. Sen sijaan oppimisen vaikeudet ovat yleistyneet.

Lastensuojeluilmoitusten ja –hakemusten määrä kasvoi 8,5 % vuonna 2024 verrattuna vuoteen 2023. Tehtyjen havaintojen perusteella lastensuojeluilmoituksista nousevat perheiden tilanteet ovat vaikeutuneet ja pääsy muiden palvelujen piiriin on haasteellista. Tämä näkyi esim. valmistuneiden palvelutarpeen arviointien määrässä, joita valmistui v. 2024 22 % enemmän kuin v. 2023. Lastensuojeluilmoitusten ensisijaisina syykoodeina olivat kasvatuksesta vastaavan päihteiden käyttö ja psyykinen terveydentila, lapsen käyttäytyminen, sekä koulunkäynnin laiminlyönti. Sen sijaan tammi-syyskuussa 2025 on lastensuojeluilmoitusten ja –hakemusten määrä laskenut 5,5 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Alaikäisten mielenterveys- ja perheneuvolapalvelujen asiakasmäärässä oli kasvua 9,5 % vuonna 2024 verrattuna vuoteen 2023. Kiireettömän hoidon ja tuen porrastusmalli on otettu käyttöön 1.10.2024. Sen avulla varmistetaan oikea-aikainen ja tarpeita vastaava hoito ja tuki lapsille ja nuorille. Lasten ja alle 23 –vuotiaiden nuorten terapiatakuu tuli voimaan 1.5.2025. Terapiatakuun piiriin kuuluville on tarjolla määrämuotoisia ja aikarajoitteisia menetelmällisiä interventioita, sekä lyhytpsykoterapiaa.

Palvelujen tarve on kasvanut

Sosiaali- ja terveystieteiden näkökulmasta lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnissa on tapahtunut muutosta huonompaan suuntaan. Nuorten ahdistuneisuuden ja masennuksen oireet, samoin kuin itsetuhoisuus ja syömishäiriöt ovat lisääntyneet.

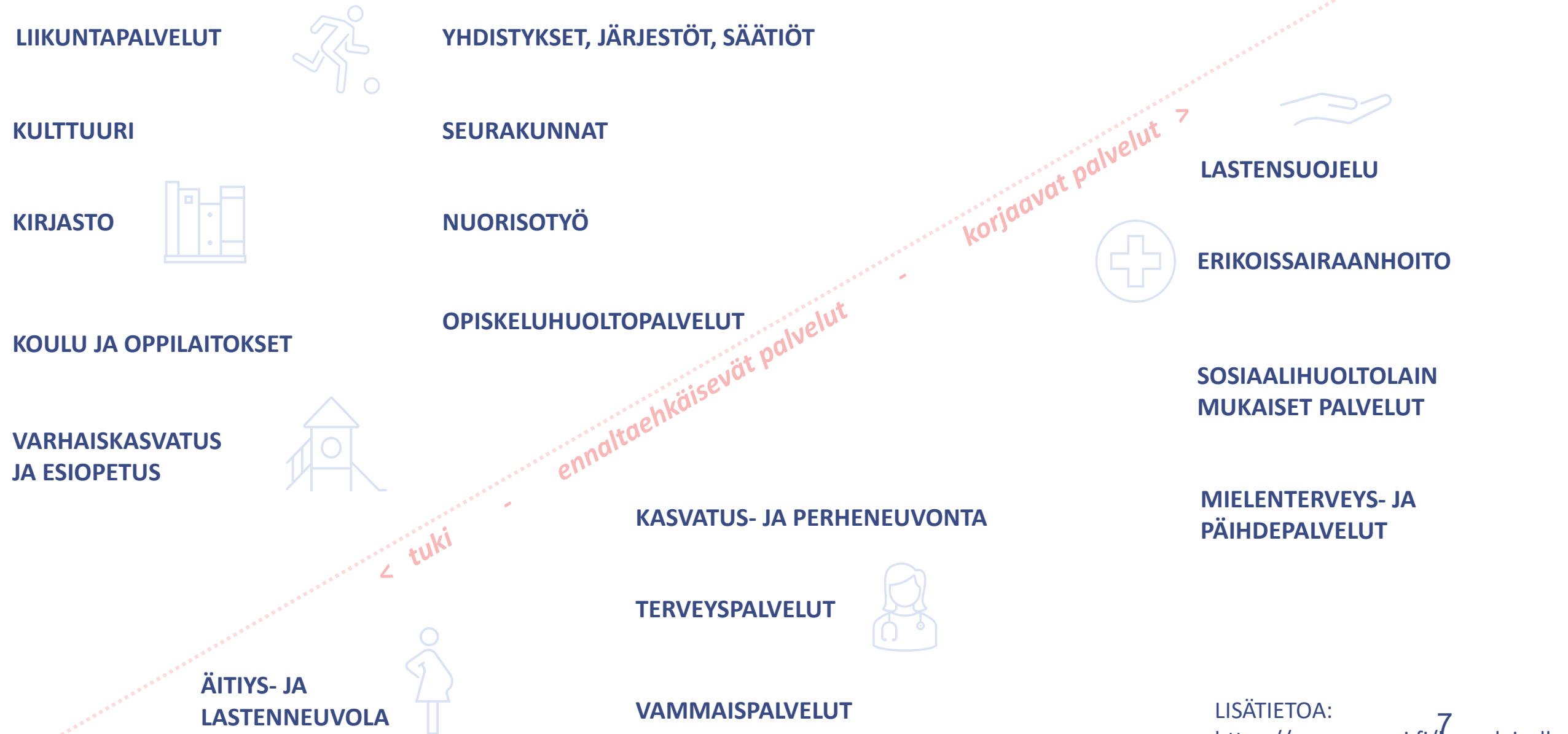
Pienten lasten kohdalla näkyy aggressiivisuutta ja tunteiden säätelyn vaikeutta. Tarve vanhempien tukemiselle ja opastamiselle heidän hoito- ja kasvatustehtävässään on kasvanut. Haasteena joidenkin perheiden kohdalla näyttäytyy haluttomuus ottaa palveluja vastaan, kun perheen näkemys omasta toiminnasta ja kyvystä olla vanhempi poikkeaa työntekijän näkemyksestä.

Ilmiönä näkyvät lasten ja erityisesti nuorten rajaton toiminta, väkivaltaisuus ja kouluakäymättömyys. Em. muutokset ja ilmiöt näkyvät palvelutarpeiden kasvuna.

Lasten ja nuorten sosiaalisen median ja digilaitteiden runsaalla käytöllä voi olla haitallisia vaikutuksia. Sosiaalisessa mediassa tapahtuu kiusaamista, seksuaalista hyväksikäyttöä, yllytystä rikoksiin ja lasten ja nuorten ikätasoinen käyttäytyminen voi muuttua.

Palveluita lapsiperheille

Palveluita lapsiperheille

Hyvinvointialueen lapsiperhepalveluissa toimitaan systeemisyyden periaatteella. Systeemisyydellä vahvistetaan monitoimijaista yhteistyötä tarjoamalla selkeitä, ennakoitavia ja osallisuutta tukevia vuorovaikutuksen rakenteita moniammatillisen työn tilanteisiin.

Perhekeskuksen palveluverkoston kuuluvat sosiaali- ja terveysten palvelujen lisäksi varhaiskasvatus, kunnan terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta, seurakunnat ja järjestöt. Perhekeskustoiminnan tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta, vahvistaa ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea. Perhekeskus voi olla fyysinen, verkostomainen tai sähköinen.

Kohtaamispaikat ovat maksuttomia lähipalveluita perheille ja toimintaa tuotetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Perheoikeudellisissa palveluissa turvataan lapsen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys esim. silloin kun vanhemmat eroavat (sopimukset/selvitykset vanhemmuuteen, lapsen huoltoon, asumiseen ja elatukseen liittyen).

Opiskeluhoitopalvelut muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden, johon kuuluvat kuraattori- ja psykologipalvelut, sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut. Hyvinvointialueen on opiskeluhoitopalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa.

Alaikäisten mielenterveys- ja perheneuvolapalvelut tuottavat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja moniammatillisesti kolmessa ikäkausitiimissä: pikkulapset (0 – 5 v), alakouluikäiset (6 – 12 v) ja nuorisoi-ikäiset (13 – 17 v). Palveluvalikoimaan kuuluu myös perheasiain sovittelu.

Sosiaalihuolto- ja lastensuojelulain mukaiset palvelut

Lastensuojeluilmoitus ja yhteydenotto: Jokainen, joka huomaa lapsen tai nuoren olevan avun tarpeessa, voi ottaa yhteyttä lastensuojeluun ja tehdä lastensuojeluilmoituksen. Jos lapsi on välittömässä vaarassa, on tärkeää ilmoittaa asiasta välittömästi lastensuojelun päivystysnumeroon tai virka-ajan ulkopuolella hätäkeskukseen.

Palvelutarpeen arviointi: lapsen ja perheen sosiaalihuollon tarpeen arviointi ja mahdollinen lastensuojelutarpeen selvittäminen. Arvioinnin aikana lasta ja perhettä tavataan ja selvitetään yhdessä mahdollinen tuen tarve. Palvelutarpeen arvioinnin on valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa asian vireilletulosta.

Sosiaalihuoltolain mukainen suunnitelmallinen työ: tuen tarpeessa oleville lapsille ja perheille palvelutarpeen arviointiin perustuen. Tukimuotoina mm. sosiaalityö, sosiaaliohjaus, perhetyö, tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta.

Lastensuojelun tavoitteena on turvata lasten oikeudet turvalliseen kasvuympäristöön, kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lastensuojelun perustana on lapsen edun ensisijaisuus.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimet: perustuvat asiakassuunnitelmaan. Tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä lapsen ja perheen kanssa. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia sijaishuoltoon nähden.

Huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen: Jos kasvuolot tai lapsi itse vaarantavat vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä, eivätkä avohuollon tukitoimet ole sopivia, mahdollisia tai riittäviä, lapsi on otettava huostaan. Huostaanotto voidaan toteuttaa kuitenkin vain, jos sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Sijaishuoltoa voidaan järjestää perhehoidossa tai laitoshoidossa.

Jälkihuolto: Sijaishuollon tai puoli vuotta kestäneen avohuollon tukitoimena tehdyn sijoituksen jälkeen lapsi tai nuori on oikeutettu jälkihuollon tukitoimiin 23 vuotiaaksi asti.

Hyte-kärkien tavoitteet ja vaikutukset Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa

Hyte-kärki	Lasten ja nuorten hyvinvointityöhön kytkeytyvät tavoitteet	Työllä aikaan saatavat vaikutukset
Osallisuus ja yhteisöllisyys	työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen on vahvistunut lasten ja nuorten osallisuus on vahvistunut yksinäisyys vähentynyt	• koulupoissaolot ja opiskelujen keskeytykset vähenevät • jokaisella nuorella on peruskoulun jälkeen jatkopolku • harrastuksiin osallistumisen kynnys madaltuu ja harrastaminen ei riipu varallisuudesta • yhteisölliset tilat, sekä digitaaliset ja fyysiset kohtaamispaikat ehkäisevät syrjäytymistä
Mielen hyvinvointi	psykkinen kuormitus ja itsetuhoisuus ovat vähentyneet elämään tyytyväisyys on lisääntynyt	• perheiden tukeminen vähentää kotona koettua huonoa oloa • matalan kynnyksen palvelut vähentävät kuormitusta • tunne- ja vuorovaikutustaidot vahvistuvat lapsilla ja nuorilla sekä perheissä
Arjen turvallisuus	Arjen turvallisuus on vahvistunut myös digitaalisissa ympäristöissä apua saa silloin, kun sitä tarvitsee.	• kiusaaminen vähenee • kynnys hakea apua madaltuu
Päihteettömyys ja terveelliset elintavat	Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat ovat vahvistuneet.	• lasten ja nuorten liikkuminen lisääntyy ja ruutuaika vähenee • koulu ja koti tukevat terveellisiä elintapoja • päihteiden käytön tunnistamista vahvistetaan ja päihdekokeiluihin, sekä päihteiden käyttöön puututaan varhaisessa vaiheessa

Hyte-kärki: Osallisuus ja yhteisöllisyys

Tavoite: Lasten ja nuorten osallisuus on vahvistunut

Tavoite: Lasten ja nuorten yksinäisyys on vähentynyt

Vaikutus	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Ajoitus
Harrastuksiin osallistumisen kynnys madaltuu Harrastaminen ei riipu varallisuudesta Yhteisölliset tilat, sekä digitaaliset ja fyysiset kohtaamispaikat ehkäisevät syrjäytymistä	Ylläpidetään lasten, nuorten ja perheiden fyysisiä ja digitaalisia kohtaamispaikkoja ja varmistetaan niiden toiminta	Kohtaamispaikat on listattu kuntien verkkosivuille ja Hyvinvointialueen Omaperhe-sivulle: kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely) Kohtaamispaikkojen määrän kasvu vuodesta 2025 (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Kunta: Hyvinvointi/vapaa-aika/liikuntavarhaishkasvatus/nuoriso/opetuspalvelut Hyvinvointialue: perhekeskusvastaavat	2026 alkaen
	Tuetaan lasten ja nuorten harrastamista kuntien harrastamisen mallien sekä ohjaajaresurssien avulla sekä tarjoamalla perheille ohjausta ja neuvontaa mm. talousasioissa ja harrastuksiin liittyvissä tuissa	Kuntien koordinoimien maksuttomien harrastusten määrän kasvu vuodesta 2025 (LAPE-yhteistyöryhmän kysely) Kuntien harrastamista tukevien resurssien kasvu vuodesta 2025 (LAPE-yhteistyöryhmän kysely) Tieto harrastamista varten myönnettävän taloudellisesta tuesta on esillä kuntien verkkosivuilla ja Hyvinvointialueen Omaperhe-sivulla: kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Kunta: Hyvinvointi/vapaa-aika/liikunta/nuoriso/opetuspalvelut Hyvinvointialue: perhekeskusvastaavat, lapsiperheiden sosiaalityö	2026 alkaen
	Kehitetään mobiililaitteettomiin koulupäiviin yhteisöllisyyttä tukevaa tekemistä	Oppilaiden kokemus siitä, että mobiililaitteettomat koulupäivät lisäävät yhteisöllisyyttä, vahvistuu (esim. % Mitä kuuluu? (tms.) –kyselyyn vastanneista)	Kunta: koulut Kunta ja Hyvinvointialue: opiskeluhoitopalvelut	2026
	Vahvistetaan oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia kouluissa ja oppilaitoksissa	Oppilaiden ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet ovat kasvaneet vuodesta 2024/2025 (TEA-viisari)	Kunta: koulut ja oppilaitokset Hyvinvointialue/opiskeluhoito palvelut	2026

Hyte-kärki: Osallisuus ja yhteisöllisyys

Tavoite: Työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen on vahvistunut

Vaikutus	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Ajoitus
Koulupoissaolot ja opiskelujen keskeytykset vähenevät	Tehostetaan 4-vuotiaiden ja 8.luokan terveystarkastuksista poissäävien tuen tarpeen selvittämistä	Tehtyjen tuen tarpeen selvitysten osuuden kasvu vuodesta 2024, % tarkastuksesta poissääneistä (LifeCare, toimenpidekoodit)	Hyvinvointialue: Neuvola ja kouluterveydenhuolto	2025-2026 tarv. 2027-2028
	Juurrutetaan Päijät-Hämeen yhteistä koulupoissaoloihin puuttumisen mallin käyttöä	Malli on käytössä kaikissa kouluissa: kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Kunnat: opetuspalvelut	2026-2027
	Kehitetään koulupoissaolojen määrän seurantaa varhaisen puuttumisen ja tiedolla johtamisen tueksi	Poissaoloihin liittyvä tieto on monialaisesti hyödynnettävissä: kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Hyvinvointialue: opiskeluhoitopalvelut, lastensuojelu, Hyte-yksikkö	
	Vahvistetaan neurokirjon lasten ja nuorten palveluja (Kirjo-hanke) kehittämällä palvelupolkua ja käynnistämällä nepsy-tiimin toiminta	Asiakkaan palvelupolku käytössä kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Hyvinvointialue: opiskeluhoitopalvelut, digipalvelut	2026
	Paijatha.fi –sivuilla olevan tekoälychatboin avulla tarjotaan 13–29-vuotiaille nuorille matalan kynnyksen tukea arjenhallintaan, opiskelutaitoihin, sosiaalisiin tilanteisiin sekä mielenterveyteen vuorokauden ympäri.	Nepsy-tiimin konsultoiva toiminta on käynnistynyt kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)		
		Chatbotille tulleiden viestien määrä kasvaa vuodesta 2025, Palautteesta väh. 80 % on myönteistä (Paijatha.fi tilastointi)		
	Edistetään ja tuetaan yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä kouluissa	Opiskeluhoitopalvelujen yhteisöllisen työn osuus ei laske vuodesta 2025 (OPA-tiedonkeruu tai LifeCare)	Koulut ja HVA:n opiskeluhoitopalvelut (alueellinen opiskeluhoitoyhteistyöryhmä)	2026

Hyte-kärki: Osallisuus ja yhteisöllisyys

Tavoite: Työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen on vahvistunut

Vaikutus	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Ajoitus
Koulupoissaolot ja opiskelujen keskeytykset vähenevät Jokaisella nuorella on peruskoulun jälkeen jatkokolku	Toteutetaan oppimisen tuen uudistus niin, että lasten saama oppimisen tuki toteutuu tarpeita vastaavasti	Oppilaiden ja vanhempien kokemus siitä, että oppimiseen ja koulunkäyntiin saa tukea, vahvistuu (Seudullinen arviointikysely)	Kunnat: Perusopetus	
	Kontaktoidaan Oppivelvollisuus- ja Nuorisolakien mukaisesti ilmoitetut nuoret	Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten (% yhteydenottopyynnöistä) osuuden kasvu vuodesta 2025 (PAR-tietokanta) Syrjäytymisriskissä olevien 15-28-vuotiaiden nuorten osuuden (% vastaavan ikäisistä nuorista) lasku vuodesta 2025 (PAR-tietokanta)	Kunta: Nuorisopalvelut/Etsivä nuorisotyö	2026 –2029
	Edistetään ja vahvistetaan monialaista yhteistyötä jatkokolkujen tarjoamiseksi nuorille (koulu/oppilaitos, nuorisopalvelut, sosiaali- ja terveydenhuolto, TE-palvelut, 3. sektori)	Monialaiset työryhmät on tunnistettu, kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely) Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus pienenee vuodesta 2024 (Tutkintorekisteri)	Kunnat ja Hyvinvointialue: LAPE-yhteistyöryhmä	2026-2027
	Varmistetaan lasten, nuorten ja perheiden asioissa toimivien lakisääteisten työryhmien toiminta	Lakisääteiset työryhmät kartoitettu, kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely) Lakisääteiset ryhmät on nimetty ja toiminnassa, kyllä/ei (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Kunnat Hyvinvointialue: Hyte-yksikkö	2026

Hyte-kärki: Mielen hyvinvointi

Tavoite: Lasten ja nuorten psyykkinen kuormitus ja itsetuhoisuus ovat vähentyneet

Tavoite: Lasten ja nuorten elämään tyytyväisyys on lisääntynyt

Vaikutus	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Ajoitus
Perheiden tukeminen vähentää kotona koettua huonoa oloa Matalan kynnyksen palvelut vähentävät kuormitusta Tunne- ja vuorovaikutustaidot vahvistuvat lapsilla ja nuorilla sekä perheissä	Vahvistetaan lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien ammattilaisten tunnetaitokasvatusosaamista Tarjotaan lapsille, nuorille ja perheille tunnetaitokasvatusta	Tunnetaitokasvatuksen koulutussuunnitelma laadittu kyllä/ei Järjestettyjen koulutusten määrä Koulutuksiin osallistuneiden määrä Tunnetaitoja lisäävien ohjelmien/toimintamallien peittävyys (%) varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksen luokka-asteilla (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Kunnat, Hyvinvointialue: Lapsiperhepalvelut ja 3.sektori: Lape-yhteistyöryhmä	2026 2027-2028
	Vahvistetaan lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien ammattilaisten mielenterveysosaamista sekä syömishäiriöiden tunnistamisen ja hoitoon ohjaamisen osaamista	Koulutustarpeet kartoitettu, kyllä/ei Järjestettyjen koulutusten määrä Koulutuksiin osallistuneiden määrä (AMP: tilastointi)	Hyvinvointialue: alaikäisten mielenterveys- ja perheneuvolapalvelut	2026-2027
	Kokeillaan ja toteutetaan erilaisia monialaisia tai yhteistyössä toteutettuja tapoja tukea perheitä eri elämäntilanteissa jo varhaisessa vaiheessa kohtaamispaikoilla (mm. sairauteen, työttömyyteen ja talouteen liittyen sekä maahanmuuttaja- ja yhden vanhemman perheille)	Kokeiltujen tuen tapojen määrä Toteutettujen tuen tapojen peittävyys kunnissa Yhteistyökumppaneiden määrä (LAPE-yhteistyöryhmän kysely)	Kunnat, Hyvinvointialue ja järjestöt, LAPE-yhteistyöryhmä: Perhekeskus- ja kohtaamispaikkatoiminta	2027-2028
	Tarjotaan lapsille ja nuorille lyhytterapeuttista apua, ohjattua omahoitoa sekä ryhmätoimintaa Varmistetaan lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen sujuvuus ja alueellinen tasapuolisuus tarpeita vastaavasti	Lapsiperhepalveluissa käytössä olevien interventio / terapiamenetelmien a) määrä ei laske b) koulutettujen ammattilaisten määrä ei laske (Lapsiperhepalvelut: tilastointi)	Hyvinvointialue: Lapsiperhepalvelut	2026-2027

Hyte-kärki: Arjen turvallisuus

Tavoite: Lasten ja nuorten arjen turvallisuus on vahvistunut, myös digitaalisissa ympäristöissä

Tavoite: Lapset ja nuoret saavat apua silloin, kun sitä tarvitsevat

Vaikutus	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Ajoitus
Kiusaaminen vähenee Kynnys hakea apua madaltuu	Otetaan käyttöön kaikissa Päijät-Hämeen peruskouluissa kiusaamisen ja väkivallan vastainen toimintamalli. Mallin avulla vahvistetaan koulujen turvallista toimintakulttuuria ja systemaattista puuttumista Järjestetään tarvelähtöisiä koulutuksia ja tuetaan kuntia ja kouluja erilaisten ohjelmien käyttöön tai käyttöönottoon esim. restoratiivinen työote. Vahvistetaan monialaisen yhteistyön rakenteita ja rooleja kiusaamisen ehkäisyssä Otetaan huoltajia ja oppilaita mukaan kehittämiseen ja kuullaan heitä teemaan liittyen	Oppilas ja vanhempi kokevat, että koulussa on turvallista (Seudullinen arviointikysely) Toimintamallin käyttö on kirjattu koulujen suunnitelmiin, kyllä/ei (Hankkeen seuranta)	Kunnat: sivistyspalveluiden seudullisen kehittämisen yksikkö ja Turvallinen koulupäivä –hanke, hankkeessa mukana olevat kunnat ja Hyvinvointialue, Poliisi ja Ankkuritoiminta	2025-2027
	Lisätään ja ylläpidetään lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden/nähneiden kohtaamisessa Sekä koulukiusaamiseen ja –väkivaltaan liittyen	Järjestettyjen koulutusten määrä Koulutuksiin osallistuneiden määrä (Lapsiperhepalvelujen, Hyte-yksikön ja hankkeen tilastointi)	Hyvinvointialue: Lapsiperhepalvelut, perhekeskusvastaavat, Hyte-yksikkö Lahden Ensi- ja turvakoti Turvallinen koulupäivä – hanke, Koulupoliisi	2027
	Lisätään lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten digiturvallisuusosaamista	Järjestettyjen koulutusten määrä Koulutuksiin osallistuneiden määrä	Kunnat, Hyvinvointialue, 3.sektori, Pelipoliisitoiminta	2026 2028
	Järjestetään pop up –tilaisuuksia perheille tarjottavasta ohjauksesta, neuvonnasta ja tuesta Toteutetaan perhekeskus-/kohtaamispaikkatoimintaan liittyvä kysely	Tilaisuuksien määrä/vuosi Kysely tehty, kyllä/ei	Kunnat ja Hyvinvointialue: Perhekeskus- ja kohtaamispaikkatoiminta	2026

Hyte-kärki: Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

Tavoite: Lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat ovat vahvistuneet

Vaikutus	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Ajoitus
Lasten ja nuorten liikkuminen lisääntyy ja ruutuaika vähenee Koulu ja koti tukevat terveellisiä elintapoja Päihteiden käytön tunnistamista vahvistetaan ja päihdekokeiluihin, sekä päihteiden käyttöön puututaan varhaisessa vaiheessa	Kehitetään MOVE!-mittausta ja siihen liittyvää yhteistyötä kouluterveydenhuollon kanssa lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden haasteiden tunnistamiseksi ja aktiivisuuden lisäämiseksi	Hyvinvointialue on sopinut kaikkien tai lähes kaikkien kuntien kanssa lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn Move!-prosessiin liittyvästä yhteistyöstä ja toimintatavoista (TEA-viisari)	Kunta	2026
	Edistetään olemassa olevien tilojen (esim. koulut) monikäyttöisyyttä ja hyödyntämistä mielekkään tekemisen ja harrastamisen ympäristöinä myös vapaa-ajalla Liikkuvat: mahdollistetaan varhaiskasvatuksessa lapsen päivittäinen liikkuminen olemassa olevia työkaluja, hyviä käytäntöjä ja tutkittua tietoa hyödyntäen, tehdään koulupäivistä aktiivisempia lisäämällä liikettä ja vähentämällä istumista, osallistetaan oppilaat koulupäivien aktivoimiseen, lisätään opiskelijoiden liikkumista ja opiskelukykyä kehittämällä aktiivista toimintakulttuuria toisella asteella ja korkeakouluissa, tuetaan aktiivista toimintaa, jota koko perhe ja lähipiiri voivat harrastaa yhdessä hyödyntämällä mm. lähiluontoa ja -liikuntapaikkoja	Koulujen tilojen hyödyntäminen tekemisen ympäristönä vapaa-ajalla: tuntia/kouluviikko/koulu (Liikkuva Päijät-Häme seuranta) Liikkuvat –kokonaisuuden ohjelmien käyttö kunnissa: kuntien määrä/ ohjelma (Liikkuva Päijät-Häme seuranta)	Kunnat ja Liikkuva Päijät-Häme –ohjelma 2030	2026 -
	Tehostetaan Neuvokas Perhe –mallin käyttöä ja aktivoidaan vanhempia terveellisten elintapojen ja ravitsemusterveyden edistämisessä	Neuvokas perhe-koulutukseen osallistuneiden ja mallin käytön määrät kasvavat v. 2025 verrattuna (Lanu-hyvinvoinnin tilastointi)	Hyvinvointialue: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tuloksyksikkö	2026
	Ehkäistään suunnitelmallisesti lasten ja nuorten tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä päihteiden kokeiluja/käyttöä ja puututaan siihen	Kouluissa on yhteiset kirjatut käytännöt tai toimintaohjeet tupakka- ja nikotiinituotteiden ja päihteidenkäytön ehkäisemisestä (TEA-viisari)	Kunnat: opetuspalvelut, koulutuspalvelut Hyvinvointialue: opiskeluhoitopalvelut	2026

Suunnitelman toteutus ja seuranta

Alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumisen seuranta on osa jokaisen esihenkilön työtä ja osa oman työn kehittämistä jokaisella lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivalla.

Suunnitelman toteutus ja seuranta tapahtuu hyvinvointialueen, kuntien, seurakuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyönä.

Suunnitelmaa käsitellään Lape-yhteistyöryhmässä keväällä 2026 ja sovitaan tarkemmin toimenpiteiden toteuttamisesta ja vastuista, esim. vuosikellon avulla.

Suunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteutumista ja niiden vaikutusta tavoitteiden saavuttamisessa seuraa Lape-yhteistyöryhmä. Ensimmäisen suunnitelmavuoden arvioinnin yhteydessä toimenpiteitä voidaan tarkistaa, muuttaa tai lisätä, myös toimenpiteiden ajoitusta voidaan tarkistaa.

Alueellisesta lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta raportoidaan vuosittain osana hyvinvointiraporttia, sekä valtuustokausittain osana hyvinvointikertomusta.

Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on toteutussuunnitelma ja se vastaa lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta hyte-kärkien tavoitteiden toteutumisesta. Toteutumista seurataan hyte-indikaattorien sekä muiden indikaattorien, tunnuslukujen ja itsearvioinnin avulla. Suunnitelman toteutumisen arvioinnissa kuullaan myös esim. alueellisen nuorisovaltuuston, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan sekä järjestöneuvottelukunnan näkemyksiä.

Lisätiedot: Eija Kallio, tulosaluejohtaja,
lapsiperhepalvelut, eija.kallio@pajatha.fi

